

Els sabaters

Al nostre cosí Antoni Rovira i Vilar

Abans que tot, cal definir el sabater. Sense necessitat d'anar a consultar cap Enciclopèdia, podem dir que: Els sabaters són els encarregats de protegir i d'embellir externament els peus de la persona.

I, un cop sapigut això, podem passar a l'anecdòtic i superficial de l'ofici i al que se sap d'ells en el temps vell.

En general, tenien fama d'ésser uns baligues-balagues i d'agradar-los un xic el "mam", del que en feien un consum immoderat els dilluns que, per ells, era el dia de festa.

També existien moltes al·lusions i ironies a costelles dels sabaters:

Ésser més beneït que una sabata.

Ets un sabatasses.

Sabatera, dit a quelcom que s'ha fet malbé. Per exemple: "olives sabateres".

Sabaterada es diu d'una acció extravagant.

A les fondes d'ínfima importància, s'anomenaven "llàgrimes de sabater" les mongetes seques bullides.

I tocant a la condícia, encara es diu:

El sabater és el més mal calçat.

Però també hi ha quelcom que no els serà tan desagradable als de l'ofici:

Calba de sabater es diu d'un cap desproveït de cabells, defecte molt estès en sabaters i savis.

Hi havia qui, en fer-se fer les targetes de visita, es volgué despendre del nom de "sabater"—del seu ofici—i posava "mestre de forma"; i fins n'hi hagué un al segle passat que va posar: "artista en calzado".

En realitat, l'ofici de sabater és un dels que exigeixen més destresa, tant en la presa de mides com en la confecció.

Suportarem, amb més o menys resignació, que un vestit no ens escaigui bé, però és insofrible dur un calçat que ens faci mal; que el mal de peus és pitjor que el mal de cap.

Per tant, la feina del sabater—parlem del qui feia, i fa encara, les sabates a mida—, és difícil i compromesa; en prendre les mides—abans ho feien amb una tira de paper blau on indicaven, amb uns esquinços a distància, la llargada del peu i les mides del turmell, l'entrada de l'empenya i els dits—, ha de marcar bé la figura i protuberàncies del peu.

L'ideal d'un calçat és que s'ajusti bé... com un guant.

Això vol dir que als sabaters d'ofici els portava de cap el servir bé la clientela, i això els feia rumiar molt i, per això, es tornaven calbs.

Contava la meua àvia, de l'oncle "Simon" de can "Rovira"—encara molts coneixen la casa "Rovira" per "can Simon sabater"—que una vegada va cantar al Teatre Principal una triple de molta anomenada, molt alta i grossa i molt guapa. I a la tertúlia, en comentar uns la seva veu, altres la bellesa del seu rostre, altres l'arrogància del seu caminar, l'"oncle Simon", el sabater, va comentar:

—Almenys calça un quaranta-dos.

El que demostra que l'ofici el portava de cap a totes hores.

A l'any 1848 es va introduir a Catalunya la maquinària per a teixir i fabricar sabates.

Com és natural, va costar molt—més tenint en compte el mal estat de les comunicacions amb la capital del Principat—el que la nostra població adaptés el nou sistema de calçar-se.

L'"oncle Simon" va portar a la nostra ciutat el calçat fet a màquina.

I així com als sabaters se'ls coneixia personalment i vèiem els fadrins fent anar el tirapeu, el "nyinyol" i l'alena, des de llavors, els sabaters, són una gent invisible que coneixem a través de simpàtiques i gentils venedores que, carregades de paciència, ens van emprovant calçats i més calçats.

El calçat també segueix la moda com les altres peces d'indumentària.

En el segle XVIII les sabates eren baixes, tant les de dona com les d'home, i es subjectaven al peu per unes sivelles de més o menys valor i fantasia.

A les acaballes del segle XVIII, començament del XIX, les sivelles foren substituïdes per vetes, cintes i després cordons; el canvi es féu molt lentament.

Les "boaes" començaren a aparèixer l'any 1792. Pels volts del 1797 es començà a portar sabates amb botons, inici de les "polacres", que vingueren molt més tard.

Quan la construcció del ferrocarril Olot-Girona, la casa Rovira va titular-se "Sabateria del Carril", i molt més tard, ja en ple segle XX, va ésser coneguda amb el nom de "Palau del Calçat".

El patró dels sabaters, que antigament era Sant Marc, és, actualment, Sant Crispí, i diuen els seus Goigs, que es canten a Sitges:

**Mai no vau ésser molest,
predicant, vós treballàveu;
fent de sabater guanyàveu
vostre pa, vivint modest.**

**Us mostreu sempre afanyós
escampant la veritat;
siau-nos bon advocat
Sant Crispí, màrtir gloriós.**